

Landskapsregeringens verksamhetsplan 2015 med närmare inriktning på arbetsmarknadspolitiken i landskapet

Fokus under år 2015

Under 2014 har den svaga efterfrågan på arbetskraft medfört att arbetslösheten har ökat i alla kategorier av arbetskraften. Männerna har fortfarande högre arbetslöshetsgrad än kvinnorna, men ökningen har varit snabbare för kvinnorna än för männen. Relativt sett bäst har ungdomarna under 25 år klarat sig, då ungdomsarbetslösheten har legat i stort sett på samma nivå som tidigare. Ungdomar har vanligen lättare att hitta alternativ sysselsättning till exempel utbildning.

De ekonomiska utsikterna inför 2015 är osäkra, men någon påtaglig förbättring av arbetsmarknadsläget eller sysselsättningssituationen kan inte förväntas. Efterfrågan på arbetskraft förväntas fortsättningsvis vara svag, förutom när det gäller vissa särskilda sektorer och yrkesområden där speciella kvalifikationskrav innebär att platserna kan vara svåra att besätta med tillgänglig arbetskraft.

Sysselsättningsutvecklingen har inneburit att antalet långtidsarbetslösa har ökat. Långtidsarbetslöshet kan mätas på olika sätt i olika sammanhang. Oberoende av vilken gräns man sätter för vad som ska betraktas som lång tid, har antalet arbetslösa ökat kraftigt de senaste åren. I slutet av 2014 fanns det 107 personer som varit arbetslösa mellan sex månader och ett år. Tre år tidigare var antalet 38 personer. Antalet personer som varit arbetslösa mellan ett och två år har under samma period ökat från 16 till 44, och de som varit arbetslösa över två år från 17 till 27.

Arbetssökande över 55 år som varit arbetslösa minst sex månader har på tre år ökat från 29 till 63.

Den kraftiga ökningen av antalet personer som varit arbetslösa under en längre tid ger anledning till särskild uppmärksamhet och behovet av insatser för att förbättra situationen har hög prioritet.

Ams arbetar under året med att utveckla sin service för att möta kommande behov. Strukturomvandlingar i arbetslivet medför bland annat att personer med svag ställning i arbetslivet får färre alternativ till arbete.

Ams tar initiativ till förnyad lagstiftning så att myndigheten har ett fungerande utbud av åtgärder som täcker upp behovet. Lagstiftningsinitiativet från Ams om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen kommer att behandlas av landskapsregeringen under året.

Målsättningar

Den prioriterade målsättningen år 2015 är att minska antalet långtidsarbetslösa.

Aktiviteter och service

Det viktigaste medlet att uppnå de lagstadgade arbetsmarknadspolitiska målen är att upprätthålla en god servicenivå och genom särskilda aktiviteter och evenemang befrämja en väl fungerande arbetsmarknad, där arbetsgivare och arbetssökande betjänas på ett resultatgivande sätt.

För att möjliggöra en god service till arbetsgivarkunder och därmed i förlängningen också till arbetssökande upprätthåller Ams nära kontakter med arbetsplatserna. Detta uppnås genom att Ams personal gör regelbundna arbetsplatsbesök där behov av nyrekrytering och kompetensutveckling kan fångas upp.

För att främja rekryteringen i expanderande branscher anordnar Ams i samarbete med arbetsgivare tillfällen ”Jobbchansen”, där arbetssökande och arbetsgivare ges möjlighet till direkta kontakter. Sådana tillfällen kommer att anordnas några gånger under året. De arbetssökandes färdigheter att söka jobb förbättras genom att anordna vägledande kurser om exempelvis tillvägagångssätt vid jobbsökning och cv-skrivning.

Parallellt med ökad långtidsarbetslöshet kommer det fortsättningsvis att vara svårt att rekrytera kompetent arbetskraft inom vissa sektorer av arbetslivet. Detta gäller exempelvis vårdbranschen och personal i servicebranschen under sommarsäsongen. Ams kommer fortsättningsvis att lägga resurser på rekryteringsinsatser på och utanför Åland bland annat genom aktiviteter inom ramen för Arbeta & Bo på Åland, och genom aktivt deltagande i det europeiska nätverket inom arbetsförmedling och rekrytering, EURES. Under året planeras en utredning om och i vilken utsträckning högskolepraktikanter återvänt till Åland för arbete.

Ams möjlighet att erbjuda studievägledning fortsätter under året i samarbete med Ålands gymnasium.

Sysselsättningsfrämjande åtgärder

Om den reguljära arbetsmarknadsservicen inte leder till resultat kan särskilda sysselsättningsfrämjande åtgärder tas i bruk. Landskapets budget för 2015 upptar totalt 980 000 (2014: 870 000) euro för sysselsättningsfrämjande (mom. 86050). Av detta är 360 000 euro reserverade för de pågående projekt som Ams upprätthåller (se nedan) och som bekostas med PAF-medel. Medlen används för de sysselsättningsfrämjande åtgärder som faller inom ramen för Ams verksamhetsområde. Åtgärderna kan dels vara riktade mot vissa grupper eller kategorier, exempelvis projekt eller kurser, dels individuellt inriktade stöd eller andra insatser.

Projektinriktade åtgärder

De projektinriktade åtgärderna är gruppriktade åtgärder som sysselsätter deltagarna under en längre tid. Vissa åtgärder bedrivs på en mera kontinuerlig bas för att täcka permanenta behov som finns bland Ams sökande. Ams upphandlar två större projekt samt ett antal vägledande kurser för att främja sysselsättningen och stimulera arbetsmarknadsintegrering.

Vuxenprojektet "Emmaus bygg- och möbelretur"

Projektet riktar sig huvudsakligen till långtidsarbetslösa som har svårt att komma tillbaka till arbetslivet och där behovet av social integrering är stort. Genom att bygga upp en återvinningscentral där deltagarna dels kommer att utföra rivningsarbeten, dels renovera och återvinna samt sälja byggmaterial, ges stora möjligheter till verklighetsanknutet arbete med social samverkan, regelbundenhet och övriga krav som en arbetsplats ställer. Verksamheten kring återvinningscentralen kan även skapa framtida arbetsplatser samt främjar miljön. Deltagarna som tas in i projektet går först en två månader lång arbetsplatsförlagd utbildning varefter de anställs av sin hemkommun för att arbeta i projektet. Kommunen erhåller då sysselsättningsstöd av Ams. Den maximala tiden för deltagande i projektet är två år. Upp till 15 personer kan samtidigt sysselsättas i projektet. Huvudman för projektet är Emmaus Åland rf. Projektet har genom ett anbudsförfarande upphandlats för tiden 2013-15 med en möjlighet till ett års förlängning. Det har varit svårt att få alla platser fyllda. Ett flertal kommuner har inte haft medel att betala sin del av den avtalade lönen för alla som Ams önskar anvisa till Emmaus bygg- och möbelretur. Under år 2015 krävs särskilda insatser för att försöka få kommunerna att ta ett större ekonomiskt ansvar för de kommuninnevånare som vill och är lämpade att jobba på Emmaus bygg- och möbelreturen. Avsikten är att under år 2015 utnyttja optionen att förlänga projektet till år 2016. För att vuxenprojektet ska kunna genomföras i sin helhet bör kommunerna budgetera behövliga anslag för sin del av finansieringen.

Ungdomsprojektet "Katapult"

Projektet har som målsättning att genom en beprövad, välfungerande och flexibel metod verka för en integrering av arbetslösa ungdomar på arbetsmarknaden. I första hand vänder sig projektet till 16–24-åringar utan yrkesutbildning. Projektets deltagare ska under tiden i projektet få hjälp och stöd för att göra upp en realistisk plan för sitt inträde i arbetslivet. I de flesta fall innebär det att hitta en (yrkes)utbildning som är intressant och lämplig med beaktande av vars och ens personliga förutsättningar och intressen. 12 ungdomar kan samtidigt sysselsättas i projektet, och därutöver kan ca 6 ungdomar vara anknutna till projektet men huvudsakligen vara i arbetspraktik.

Huvudman för projektet är föreningen Ung Resurs rf. Projektet har genom ett anbudsförfarande upphandlats för tiden 2013-2015. Avsikten är att under år 2015 utnyttja optionen att förlänga projektet till år 2016.

Projektet ingår i det utbud av åtgärder som Ams kan erbjuda för att förverkliga ungdomsgarantins målsättningar – på europeisk nivå formuleras det som att ge alla ungdomar upp till 25 år ett högkvalitativt erbjudande om jobb, vidareutbildning, lärlingsutbildning eller praktik senast fyra månader efter att de har avslutat sin formella utbildning eller blivit arbetslösa. På Åland är ambitionen högre än på europeisk nivå och gränsen tre månader tillämpas för när åtgärder påbörjas.

Övriga projekt

Ams upphandlar vägledande arbetsmarknadskurser/jobbsökarkurser för arbetslösa personer som är i behov av en fördjupad vägledningsinsats för att finna en utbildnings- eller arbetsplats. Ett flertal kurser både för vuxna och för yngre deltagare är inplanerad under året, var och en med ca 10–12 deltagare.

Ams arrangerar därutöver kortkurser eller temadagar exempelvis för att befrämja de arbetssökandes arbetssökarfärdigheter.

Ams genomför ett projekt i samarbete med museibyran där uppgifter i anslutning till underhåll av byggnader och kulturmarker kan erbjudas arbetssökande inom sådana yrkesområden under perioder där efterfrågan på arbetskraft annars är svag.

Stödiriktade åtgärder

De stödiriktade åtgärderna är individuella och ska underlätta för en enskild person att komma in på arbetsmarknaden. En arbetslös arbetssökande kan stödjas med hjälp av sysselsättningsstöd om han eller hon inte har kunnat få ett arbete genom arbetsförmedling eller anvisas en utbildning som främjar personens möjlighet att finna arbete.

Sysselsättningsstöd ska särskilt inriktas på sysselsättning av personer med nedsatt arbetsförmåga, personer som varit arbetslösa arbetssökande över sex månader samt ungdomar som inte har fyllt 25 år och som har varit arbetslösa arbetssökande över tre månader.

Sysselsättningsstöd kan beviljas för:

- 1) anställning,
- 2) arbetspraktik,
- 3) läroavtalsutbildning,
- 4) deltidsarbete och
- 5) start av företagsverksamhet

Under år 2015 är fokus de ovan nämnda grupperna som sysselsättningsstödet särskilt ska inriktas på.

Övriga sysselsättningsåtgärder

Ams kan som sysselsättningsåtgärd anskaffa utbildning eller bekosta utbildningsinsatser för enskilda arbetslösa arbetssökande. Det rör sig huvudsakligen om kortare, direkt kompetensgivande kurser som behövs för att upprätthålla eller förbättra yrkesbehörigheten, kompetensen och anställningsbarheten, eller i vissa fall utbildning inför startande av egen verksamhet. Anställnings- eller verksamhetsmöjligheterna ska bedömas som goda efter genomförd utbildning. Åtgärden ska finnas inskriven i den plan som överenskommit med den sökande. Planen ska vara godkänd innan utbildningen i fråga inleds.

Ams kan som sysselsättningsåtgärd, enligt samma grunder som gäller för bekostande av särskilda utbildningsinsatser, bekosta validering. Ams avtalar med Ålands gymnasium eller annan lämplig instans om validering för kunder som är i behov av att få sin kompetens bedömd och värderad på ett systematiskt sätt.

Sysselsättningsfrämjande utbildning för grupper anordnas för att tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet. Utbildnings- och kulturavdelningen ansvarar för budget och åtgärder i samarbete med Ams samt övriga samarbetspartners. Ams ska anvisa nyinflyttade (tre år) ålänningar med integrationsplan till integrationsutbildning som ordnas som

sysselsättningsfrämjande utbildning. Ordnan­det av dessa s.k. SFI-kurser i till­räcklig omfattning är avgörande för att Ams ska lyckas förverkliga syftet med in­tegrationslagstiftningen.

Deltagarna i sysselsättningsfrämjande utbildning och andra stödåtgärder är i allmänhet berättigade till arbetslöshetsförmåner under tiden i utbildning eller an­nan åtgärd.

Särskild service för personer med oklarheter om arbetsförmåga

Ams tillhandahåller arbetspsykologens tjänster för arbetslösa arbetssökande där det finns oklarheter om arbetsförmågan. Samplaneringen är ett arbetssätt där vägledaren på Ams involverar arbetspsykologen i yrkesplaneringen. I samplane­ringen gör vägledaren, arbetspsykologen och deltagaren en gemensam bedöm­ning om att en arbetspsykologisk utredning är aktuell. Det kan handla om att ti­digare planeringar inte har lett till placering på arbetsmarknaden. Arbetsmark­nadens åtstramningar gör att fokus läggs på att motverka marginalisering av partiellt arbetsföra och långtidsarbetslösa. Arbetet med de partiellt arbetsföra behövs oavsett konjunkturen och behöver alltid göras. Arbetet sker genom sam­planering och sektorövergripande samarbete med hälso- och sjukvården, de so­ciala myndigheterna, Folkpensionsanstalten och stödarbetsmarknaden. Arbets­psykologen erbjuder utredningar av arbetsförmåga och yrkesplanering i mång­professionellt samarbete med hälso- och sjukvården och den yrkesinriktade re­habiliteringen. Utredningar utgör grund för ansökningar av förmåner och finan­sering av yrkesplanering hos andra myndigheter. Arbetspsykologens tjänster är en viktig del i Ams strategi att bekämpa långtidsarbetslösheten.